

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Imádság a debreczeni egyetem évnyitó ünnepén.

Mennynek és földnek teremtője szent Isten, ki voltál mielőtt a világ fundamentomai felvettetek volna és leszel mikor a roppant világok mind romba dőlnek: örökkévaló felség, ki nem számlálsz esztendőket és a változásnak körülötted helyt nem adsz: mi porgyermekeid, múlandóság vándorai imádunk Téged és veled kívánjuk kezdeni egyetemünk új időszakát.

Kihez is mennénk máshoz? Kiben volna másban erősség és oltalom? Kitől jöhetne a segedelem és ki felé szállhatna a hála és a magasztalás?

Csak Te hozzád, csak Te benned, csak Te töled, csak Te feléd, ki mint Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy örök igaz Isten jelentetted ki magadat. A Te Gondviselésed alatt folyt eddigi életünk. Szent Fiad tudománya gyűjtött itt egybe házadnak pítvariban. Szent Lelked gyűjtotta meg a tudomány fáklyáját itt oltárainkon. Lelkedtől lelkedzve rakunk most is új tüzeket a régi köveken és hála áldozattal áldozunk Te előtted.

Hálát adunk az eddigiekért, segedelmedet kérjük a jövődre. Neked köszönjük a hosszú nehéz munkanapok sikerét és neked az aggodalomban telt rövid pihenés perceit.

Csak megszüntünk oh uram egy kevéssé a munkától, de nem pihenhattunk. Hogyan is pihenhattunk volna, midőn mindenütt rengett a föld körülöttünk. Építenünk kellett volna házainkat, tataróztatni házi tűzhelyeinket, de nem volt hozzá lelkünk, midőn úgy is elpusztulóban az egész világ. Meg kellett volna újulnunk és a tudás új kineseivel gazdagodnunk, de csak vergődtünk és a mi bűnünk, a mi kétségbeesésünk növekedett. Mi is növeltük a végítélet szigorát, melynek súlya alatt elvész a világ. Mi is siettünk emelni ostorod, melynek csapása alatt roskadoz az emberiség. Gazdag és szegény, Hatalmas és alacsony, Tudós és tudatlan, mindnyájan vétkeztünk Te ellened.

Képedre és hasonlóságodra teremtettünk volt és

az isteni ábrázat fénye rajtunk a kárhozat lángjaként piroslik.

Lelked tüzetől gyúlt lelkünk lángra, lörvényeid ismerete, titkaid megfejtése, a tudás emelte ég felé haladásunkat és ime mi a tudást, mit általad szereztünk, a tüzet, amit tőled nyertünk a világ felgyújtására és elpusztítására fordítottuk.

Mint a bűnbeesett angyalok, mint a regének óriása pártot ütöttünk ellened és alábuktunk az égből. Olyan időket értünk, melyekben népek tűnnek el, trónok, koronák hanyatlanak alá és amelyben ismét mondatik nekünk mindnyájunknak: Lucifer, te hajnalnak fia mi módon estél alá az égből?

Úgy hogy nem becsültük meg az istenfűságot, nem gyakoroltuk a szeretet nagy parancsolatját és a szabadság lelke helyett a szolgaság igájával kötöttük meg embertársainkat.

Hasztalan jelentéd ki magadat. Hiába jött mihozzánk szent Fiad. Miként az özönvíz előtti napokban, melyben a hatalom, az önzés, a szolgaság, az elbizakodás tornyai emelkedtek és nagy, hatalmasok uralkodtak a földön: ismét megérett e világ az elpusztításra.

De azok nem ismerték meg bűneiket, nem ohajtották kegyelmedet. Mi pedig nagy felszóval kiáltunk hozzád és alázattal könyörgünk a segedelemért. Még nem pusztult el minden élet, még nem dőlt romba minden érték. Még áll hazánk, még küzd maroknyi népünk.

Ne hagyd el őket a küzdelemben és a bátorság, a kitartás lelkével erősítsd meg őket. Neveld a hitet, a reménységet, a szeretetet.

Minket pedig, kiket szent országod építésére, a világozottság terjesztésére rendeltél, tégy bátor szószólóivá az evangéliomnak, hogy mind magunkat megtartsuk, mind másokat megtarthassunk s mint Ilyés kis serege szolgálhassuk az igaz Isten ügyét és a tudás fáklyáját magasra emelhessük, az istenfűság megszerzésén munkálkodhassunk és az egész világot átkötő szeretetben növekedhessünk.

Tűzben, villámlásban adatott ki a törvény a magyar tudományosság két templomának megépítése felől. Háborúban született meg az egyetemünk. Nem azért

hogy a háború tüzet növeljük, hanem hogy azt oltuk. Nem azért, hogy a pusztításban részt vegyünk, hanem hogy azt meggátoljuk; nem azért, hogy a megsemmisítő erőnek szolgáljunk, hanem, hogy a megtartáson, az építésen igyekezzünk.

Erre indulunk most is óh uram. Vezess bennünket. Az életnek, az építésnek, a megtartásnak, a teremtésnek szolgálata a mi szolgálatunk: tedd e szolgálatot sikeressé mi közöttünk. A tanítókét, a tudósokét, akiknek száma ismét öröndetesen szaporodott, akiket szeretettel köszöntünk; a tanítványokét, az ifjúságét, amelynek száma a haremezőkön ismét fájdalmasan megfogyatkozott. Sok fiatal fa kidőlt, egész erdők kivesztek a magyarság földéről. Sok lomb lehullott a magyarság fájáról. Új hajtásokkal gazdagítsd a régi törzseket, új nemzedékkel pótdold ki az elveszettek helyét és a sötétben, mely a természetben is növekedik körülünk, ragyogtasd fel a szabadság fényét.

Homályosodik, ködbe borúl az őszi ég felettünk: neveld lelkünkben a belső világosságot, a hitet.

Rövidebbekké lesznek a napok: taníts, hogy az örökkévalóság felé igyekezzünk.

Kiváltságolt helyzetünk, kezeink tiszták az ártatlanok vértől: el kell hát egyébként szakasztódnunk a veszendő világtól. Adáz haraggal áll szemben az emberiség egymással, elszakadtak a vallás, a műveltség, az összetartás kötelékei: annál inkább erősödnünk kell a tudományban, a Jézusban, a békesség keresésében. De nincs békesség a nagy világban. Legyen legalább a családban, a nemzetben, az egy pályán haladók között. Mindnyájan, kik e templomba gyűltünk össze, mint testvérek és atyafiak öleljük meg egymást és kívánjunk egyetemünknek boldog új esztendőt. A karácsonyi ének szava hangozzék fel közöttünk és jót kívánjunk mindenféle népnek.

Azt kívánunk neked szegény magyar hazánk és szegény, ezer sebből vérző magyar nemzetünk. Szébb jövőt, milyen volt a múltad. Mert ez csakugyan gyászos élet volt eddig. Fiaid elárultak, uraid kihasználtak, tanítóid sötétségben hagytak. Munkád, küzdelmed dacára koldusnak és szolgának maradtál. Legyen ez másképpen a jövőben. Békesség és boldogság lakozzék falaidban. Minden jót fogadunk, minden jót kívánunk te néked.

Azt kívánunk neked is fiatal királyunk. Uralmad harcban, nyomorban, jogtalanságban és erőszakban kezdődött; békességben, szabadságban és dicsőségben folytatódjék.

Jót kívánunk neked ős kollégium, melyből egyetemünk kiemelkedett. Nemes Debreczen városa, mely nekünk lakozást adott és számunkra fényes oltárokat, magok boltokat emelsz.

Minden jót ti nektek egyetemünk tanárai, tanulói. Növeljétek a tiszta tudást és keressétek a tökéletességet. Növekedjétek abba, aki a tiszta eszme, örök igazság az Istenbe. Kövessétek a Jézust, aki az istenfiúságot hirdette és az ember testvériséget első törvényé

emelte. Az áldott szent Lélek, a vigasztalásnak, a teremtő munkának, a szabadságnak Lelke szálljon le rátok.

Legyen áldott a ti bemeneteletek az új iskolai esztendőbe, a boldogjövendőbe, az örökkévalóságba. Ámen.

Dr. Ferenczy Gyula.

Egyetemi rectori beszámoló.

Tekintetes Egyetemi Közgyűlés!
Mélyen tisztelt Vendégeink!

Az elmúlt 1917—18. tanév folyamán újból meg újból felbuzgott lelkünk a hő fohász és az epekedő reménykedés: vajha immár ezt az 1918—19. tanévet a várva-várt békesség áldott napjának verőfényénél nyithatnók meg. Ohajtásaink — sajnos — nem válhattak valóra, sőt a világháború fergetegei hatványozott méretekben dúlnak és a gyűlölködés ádáz szelleme, ragadozó oroszlánként szerte jár az egész földön, keresvén, hogy még kiket nyeljen el.

Ily megpróbáltatások idején igazán nehéz a műszak missiója és rendkívül szükséges az erkölcsi erély, kitartás, önuralom megőrzése és fokozása, hogy meg ne lankadjunk, el ne csüggedjünk, sőt inkább egyező értelemmel állhatatosak maradjunk mind a diadalomig.

Ennek a gondolatnak és célnak szolgálatában, mint szintén a bekövetkezendő békeidőszak alatt reánk váró építő munkáldokás előkészítésében igyekezett fáradozni egyetemünk a tudomány terén.

Noha még mindig csakis az alapok lerakogatásában buzgólkodtunk és a háborús viszonyok miatt szerény és korlátolt keretekben mozoghattunk: mindamellett a reánk bízott szellemi és erkölcsi talentomokat tehetségünkhöz képest gyarapítottuk, amint ezt az egyetemünk mult tanévi pályafutásának főbb mozzanatairól bemutatandó jelenlegi vázlatból is következtetni lehet.

Tisztemhez képest megkísérlem tehát a mult egyetemi tanévünk folyamán történt események közül a nevezetesebbeket, az idő rövidségéhez mérten, jelezni.

Az 1917—18. tanévet 1917 szeptember 17-én, a református nagytemplomban tartott istentisztelettel nyitottuk meg, amely alkalommal, úgyszintén a tanévzáró hálaadó istentiszteleten — 1918 május 24-én — dr. Lencz Géza hittudománykari tanár imádkozott, a kollégiumi kántus pedig énekléssel emelte az áhitatot.

Az első félévi előadásokat mind a három tudománykaron szintén 1917 szeptember 17-én, a második félévieket 1918 január 23-án kezdtük meg és fennakadás nélkül folytattuk amott 1917 december 20-ig, emitt 1918 május 31-ig, amikor az előadások befejeztével megtartottuk a kollokviumokat, illetőleg az alap-, állam-, szak-, paedagogiai vizsgálatokat és doktori szigorlatokat, amint ezt külön tablás kimutatásban tüntetjük fel. Méltánylásul azonban ehelyütt is megemlítem a kitüntetéses vizsgázók neveit. A theologiai karon ugyanis 17 alapvizsgázó közül jelesek voltak hárman, névszerint

Bodor Jenő, Csánki Benjámín és Gyülvézi István. A jog- és államtudományi karon első alapvizsgálatot tett 75 jelölt közül kitüntetéssel vizsgázott Hubay Sándor, Szondy Zoltán, Csernátony Lajos és Liszt Nándor Géza. A második alapvizsgán 36 jelölt közül kitüntetéses volt Berzsenyi Géza, Tóth János és Neufeld Sándor. A harmadik alapvizsgán 65 jelölt közül kitüntetéssel vizsgázott Huber Jenő, Kovács Béla. Csarmasz Ferenc és Payer Dezső. Második államtudományi szigorlaton kitünt Fekete Sándor, viszont a kiegészítő jogszigorlaton kitüntetéssel vizsgázott dr. Papp Géza. A bölcsészeti karon summa cum laude doctori szigorlatot tett Kerekes György.

Kedvező volt az eredményes működés szempontjából az a körülmény, hogy helyettesítésre általában véve az egész tanéven át nem volt szükség.

A nmélt. V. K. Miniszter Úr 16,335—1918/IV. számú intézkedése alapján, a hadi szolgálatból tanulmányi szabadságra bocsátott hallgatók részére 1918 június 5-től augusztus 25-ig terjedőleg pótló félévi előadásokat tartottunk. Erre a kursusra beiratkozott 14 th., 14 bh. és 244 jh., akik nagy buzgósággal és szép eredménnyel feleltek meg hivatásuknak.

Egyetemünk mult. tanévi életében kiváló jelentőségű esemény *gróf Zichy János* szeretve tisztelt Miniszter Urunk 1918. évi június hó 13-án történt látogatása, mely alkalommal ő, az egyetemi telepen tartott szaktanácskozmány rendén, a fejlesztési munkálatok folytatása, a középponti épület mielőbb tető alá hozatala, úgyszintén az orvosi fakultás óhajtván várt megnyitása és működésének megindítása tárgyában, a legszebb reményekre jogosító nyilatkozatokat tette, amelyeknek megvalósulása zálogául szolgál már az a tény is, hogy 1918 július 3-án 101,487/IV. sz. a. kelt intézkedéssel az egyetemünk orvostudományi karán már inaugurált élettani tanszék mellett még a kórbetoneti és kórtani tanszék betöltése iránt javaslatot végett szakbizottságot alakítani, július 8-án 118,604/IV. szám alatt kelt rendeletével pedig a középponti épület csoportjának tervei és költségvetése elkészítésével a műépítészeti vezetőséget megbízni méltóztatott.

A tanév folyamán tartott több rendbeli *doctor-aválás* szokásos kereteinél nagyobb arányú volt az 1917. évi december hó 15-én végbement theologiai promotio honoris causa. Ezzel kapcsolatban előzetesen a hittudományi kar rendezett a reformáció 400 éves fordulójának alkalmából emlékünnepélyt, melynek lefolyása után az egyetemi tanács Ófelségének a hadszíntéren 1917. évi október 28-án kelt legfelsőbb elhatározása és legkegyelmesebb engedélye alapján, a kollégiumi díszteremben a promotiót dr. Ferenczy Gyula hittudománykari prodékán közreműködésével fogantatosította. Ehez képest Baltazár Dezső tiszántúli református püspök, gróf Degenfeld József tiszántúli református egyházkerületi főgondnok, Dicsőfi József debreczeni református lelkész, Dóczi Imre tiszántúli református egyházkerületi középiskolai felügyelő, Kovács Sándor pozsonyi evangélikus theologiai

akadémiai igazgatótanár, báró Prónay Dezső evangélikus egyházi egyetemes felügyelő, Raffay Sándor budapesti evangélikus lelkész, Révész Kálmán kassai református lelkész, Szeremlei Sámuel hódmezővásárhelyi református lelkész, Szilassy Aladár nyug. közigazgatási bírósági másodelnök, gróf Tisza István dunántúli református egyházkerületi főgondnok és Zoványi Jenő debreczeni tudományegyetemi nyilv. rendes tanár, egyfelől a tudományosság, másfelől az egyházi közélet terén szerzett érdemeik elismeréséül honoris causa theologiai doctorokká lettek és őket a Rector és egyetemi tanács egyetemünk doctoraiul fogadta. (Az ünnepély leírása olvasható a Debreczeni Protestáns Lap 1917. évi 51. számában.)

Itt jelzem, hogy e tanév alatt egyetemünkön 8 jogtudományi, 26 államtudományi és 3 bölcsészeti, együtt 37 doctoravatás történt.

A *tanártestület* tekintélyben, számban, tudományos értékben egyaránt jelentékeny módon gyarapodott. — Dr. Haendel Vilmos ny. r. tanár részére Ófelsége a m. kir. udvari tanácsosi méltóságot kegyeskedett adományozni. A hittudományi karon szervezett keresztyén erkölcs-tanszékre Csánki Benjámín, a jogi karon a magyar közjogi tanszékre dr. Barabási Kun József, a bölcsészeti karnál létesített neveléstudományi tanszékre dr. Mitrovics Gyula neveztetett ki ny. r. tanárrá. Ugyancsak a bölcsészeti karon, a tanév befejezésekor szervezett közép- és újkori egyetemes történelmi tanszék meghívás útján betöltése folyamatban van.

Előléptetésül nyilv. rendes tanárok lettek: dr. Iványi Béla és dr. Márffy Ede a jog- és államtudományi, dr. Huss Richárd és dr. Milleker Rezső a bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi karon. Az orvosi karon szervezett három új tanszék betöltése folyamatban van. Megtisztelő megbízásban részesültek: Sass Béla, dr. Ferenczy Gyula és Kiss Ferenc hittudománykari tanárok, kiket a református zsinat tagjaiul választottak; továbbá dr. Láng Nándor és dr. Darkó Jenő bölcsészeti, dr. Mártonffy Marcel, dr. Kovács Gábor, dr. Bacsó Jenő és dr. Haendel Vilmos jog- és államtudományi tanárok, kiket a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr érettségi vizsgálati biztosokul küldött ki. Ugyancsak érettségi vizsgálaton volt elnök a tiszántúli református egyházkerületi elnökség felkérésére: Dr. Erdős József, Kiss Ferenc, dr. Lencz Géza, dr. Kun Béla, dr. Pokoly József és dr. Pap Károly.

A *tisztviselők* és alkalmazottak száma s színvonala szintén emelkedett. Dr. Ruttká Ferenc tanácsjegyző a VII. fizetési osztályba lépett elő; a könyvtárnál szervezett tisztviselési állásra Szabó György, a kezelőtisztviselői helyre Maksay Mária, gondnokul pedig Mangult János neveztetett ki. Rendszeresített és betöltetett egy kezelőnői, két pedellusi és egy új szolgáló állás. A további fejlesztés iránt ebben a tekintetben is megvan a készség.

Népszerű főiskolai tanfolyamunk, mint a tudományok és ismeretek terjesztésének hathatós szervezete,

dr. Bernolák Nándor elnök buzgó agilitása mellett nagy arányú és általánosan méltányolt tevékenységet fejtett ki. 1918 február 6-tól március 16-ig, a vármegyeház dísztermében, a helyi és környékbeli társadalom állandó érdeklődése mellett, 25 tartalomdús előadás volt. Előadókként közreműködtek: dr. Baltazár Dezső püspök, dr. Bernáth István magyar tudományos akadémiai I. tag, dr. Bernolák Nándor, dr. Kun Béla, dr. Kun József, dr. Huss Richárd, dr. Milleker Rezső, dr. Mitrovics Gyula egyetemi ny. r. tanárok, Timkó Imre főgeológus, dr. Csűrös Ferenc városi tanácsnok, dr. Czettler Jenő miniszteri osztálytanácsos, Oláh Gábor főreáliskolai tanár, dr. Cs. Varga Antal egyetemi könyvtári mb. igazgató, dr. Boldizsár Kálmán rendőrkapitány, egyen-egyen a helyi és fővárosi körökben közismert nevű, tekintélyes és irodalmi munkásságú férfiak. Az előadások a szervezet kiadványaiként külön füzetekben részint már megjelentek, részint ezután kerülnek ki a sajtó alól. A tanfolyam személyi és dologi kiadásainak összege 8812 K, az összes bevétel 9000 K volt.

(Vége következik.)

Egyház

Néhány szó a tiszántúli református egyházkerület 519—1918. számú határozata alkalmából.

„Vigyázzatok, álljatok meg a hitben“, írta az apostol Efészusból korinthusi híveihez; de a mai korban, a mi református gyülekezeteink nagy részéhez, bizony hiába írná vagy mondaná ő maga is: szava, kiáltó szó lenne a pusztában. Szomorú, de igaz. Mert a mai kor, ez a mi időnk, nem kedvez a hitnek, nem a valláserkölcsei életnek, hanem sokkal inkább a hitetlenségnek, a kevély, felfújt önhitésnek s a hiábavaló világi bölcseségnek, a modernizmusnak. Ezért aztán nem csuda, sőt természetesnek mondható, hogyha igen sokan a gyülekezet tagjai közül is könnyelműek és ingadozók a hitben.

Ezeket kellene tehát szeretettel figyelmeztetni, vagy az apostol szavaival „vigyázatra“ inteni, hogy álljanak, maradjanak meg állhatatosan a hitben. . . de hát mit látunk, mit mutat a szomorú tapasztalat? Hanemha azt, hogy küzdünk bár a mondott érdekből, a legtöbbször magunk ellen, a magunk gyengesége, engedékenysége, könnyelműsége és nemtörődömsége ellen kell harcolnunk, hogyha azt akarjuk, hogy református egyházunk erősödjen és tagjai a református hithez állandóan hűek legyenek és maradjanak.

Pedig az ilyen, — hogy úgy mondjam —, a magunkkal való küzdelemnél nagyobb és veszedelmesebb valami nincs és nem is lehet.

Csak ha egy rövid pillantást vetünk is magunk körül, azonnal meglátjuk, hogy mi is történik egyházainkban s gyülekezeteinkben.

Ott van mindjárt a zsinat-presbiteri református egyház, melynek — egyházi alkotmányunk szerint — autonómikus jogai, teljes önállósága van, vagyis ilyenek kellene lennie, de hát hol vannak azok a jogok? mikor bizonyos intézmények, hatóságok, sőt olykor még egyesek is parancsolólag rendelkeznek a presbiterium felett? hol vannak, — hogy csak a kisebbekből említsek néhányat —, a templomi persely feletti rendelkezésnek, a fizetések megszabásának és megállapításának, vagy csak a szavazásoknak joga is, amikor rendesen a központ szabja meg, hogy kire, vagy kikre kell szavazniok a presbiteriumoknak? Hiszen még Kálvin megmondta rég időben, hogy „az egyházhatalom és szabadság fősúlya az egyes gyülekezetekre legyen fektetve“. Sajnos, hogy ezt a mi korunkban már régen elfeledték és a presbiteriumok autonómikus joga csak a felelősségben és az adózásban összpontosul.

Aztán a belmisszió modern szavát is felkapták már nagyon, és mindenben és mindenütt belmissziót akarnak csinálni igen sokan, holott mindenki jól tudja, vagy legalább tudnia kellene, hogy a belmisszió a gyülekezetek lélekszáma, a lelki és anyagi viszonyok és körülmények szerint nagyon is különböző, elannyira, hogy olykor a zugistentiszteletek s bibliamagyarzatok címén tartott összejövetelnek éppen nem a vallásosság fejlesztésére, hanem inkább annak kárára, hátrányára szolgálnak. Igaz ugyan, hogy a protestantizmus hasonlíthatatlan szabadságot adott a hit és lelkiismeret dolgában, „de ne felejtsek soha — mondja Balogh Ferenc nagynevű hittanár —, hogy a hit szabadságának is kell józan korláttal bírnia, hogy az a szabadság magát a hitet le ne rombolja, a hit égi tükrét szét ne zúzza“.

Vagy például ott vannak a vasárnapi iskolák, amelyek jó, kellő erők vezetése mellett bizonyosan előnyösek, hasznosak lehetnek ugyan, de amikor úgy a vallás, mint az ének tanítását hozzá nem értő, rajongó emberek veszik kezükbe: bizony csak hátrányára lehet az úgy az egyiknek, mint a másiknak. És valóságos csuda, hogy ez a modernizmus annyira megfogta az embereket, sőt még a vezető hatóságokat is! . . . Én egy theológiát végzett tanítóval akartam a konfirmandusok tanítását végeztetni, de nem engedte a megye, hanem a semmi szakértelemmel nem bíró, közönséges egyéneknek lehet (mert szabados) úgy tanítani, ahogy akarnak.

Hogy még tovább menjek a szomorú s reánk reformátusokra nézve veszedelmes dolgok felemlítésében: a múlt évben láttam egy képes bibliát, amelyet nagynevű református püspökök és református theologiai anárok ajánlottak megvételre a híveknek, talán mert szép festmények vannak benne. Jó, hát a művészi alkotásokat szeretjük mindnyájan, de hát vajjon erre van-e nekünk valami szükségünk? vagy van mitől félnünk, mitől tartanunk? Avagy nem is tudnók, hogyha egyszer a képeket bevisszük házainkba, a családi hajlékba: igen könnyen, rövid idő múlva belekerülhetnek azok templo-

mainkba is, pedig jól tudjuk, hogy épen a képek voltak azok, amelyeket nagy reformátoraink kiirtottak a templomból a 10 parancsolat értelmében. Természetesen, erre azt mondja a modernizmus, hogy a kép, csak kép, vagy művészi alkotás, miért nem volnának tehát használhatóak?! Miért? azért, mert nem illenek református hitünkbe, és tiltja az Istennek szent szava.

És most közelebbről még tovább mentünk a könnyelműségben, az egyházunk és hitünk iránti nemtörődömségünkben, amikor az egyház örálló, az egyházkerületi közgyűlés az 510—1918. számú határozatában kimondta, hogy „a még most is szokásos, sokszor valóban botránkozató, majdnem minden esetben izléstelen s a templomi áhitat felköltésére vagy növelésére egyáltalában nem alkalmas istentisztelet előtti éneklést tapintatos módon meg kell szüntetni“ stb. Nos, hát most már még a hívek templomi éneklését is megakarják szüntetni, a vallásos érzést és buzgóságot megakarják lazítani, a nép szájából akarják a gályarabok énekét, vagy a nagyságos és magasságos Istent dicsérő, dicsőítő és imádó énekeket kivenni... Nem, szívem érzelme, lelkem gondolata tiltakozik ez ellen, és azt mondja: ez nem lehet, ez nem szaba d. Az nem lehet, hogy mi magunk akadályozzuk meg, vagy tiltjuk el népünknel a vallásosság megnyilvánulását; nem lehet, hogy mi magunk tagadtassuk meg híveinkkel a hitbuzgó ősök régi szép szokását, és nem lehet, hogy hivatalosan ellene legyünk annak, amit voltaképpen ápolunk, fokozunk, szilárdítanunk kellene. Én, mint ember, vagy mint csak egyszerű egyháztagsal tisztelettel hajlok ugyan megfensőbb egyházi hatóságom előtt, de mint lelképásztor teljesen osztom híveimnek ősi szép szokásait, méltányolom vallásos érzelmeiket és buzgóságukat, és fokozni, erősíteni óhajtom egyházuk iránti szeretetüket, mert bizonytalansággal hiszem, hogy az igazi szükségesség csakis a vallásosság emelése, a buzgóság fokozása és általában a hitéletnek ápolása és erősítése. Azt, amit az előjelzett 519. sz. kerületi határozat mond, azt csakis a mindent modernizálni akarók mondhatják némelyekkel. Mert hogyha a gályarabok és minden hitvallók éneke nem volt és nem is lehetett sem megbotránkozató, sem izléstelen: úgy bizonyára nem is lehet ilyen híveinknek templomi éneke sem. Szóval rövidesen csakis annyit mondok ezen alkalomból, hogyha ez a szép, vallásosságra mutató jó szokás nem volna meg mindenütt, ezt nem eltüntetni, hanem inkább minden egyházunkba behozni volna kötelességünk.

Ne nyesegezzük, ne vagdaljuk tehát kultuszunkból az egészséges, vallásos hajtásokat; ne bolygassuk magunk napról-napra egyházunknak bástyafalait és ne szedegessük abból a régi köveket, melyek helyett újat és még erősebbet tenni nem tudunk, mert bizony egyszer — mitől Isten óvjon —, a fal kidől, a bástya összeomlik s maga alá temethet sokakat, akik pedig netán kiszabadulnak és szétfutnak, a legnagyobb valószínűséggel a katolicizmus karjaiba dőlnek vissza. Vigyázatok

tehát, kicsinyek és nagyok, szegények és gazdagok, ör-
állók és minden egyháztagsok: „Vigyázatok, álljatok
meg a hitben“.

Madarász Imre,*
református lelkész.

Iskola

A heidelbergi káté és vallásoktatásunk.

Ez alatt a cím alatt Gesztelyi Nagy Beia vallás-
tanártól e Lapban alapos kis cikk jelent meg. Cikkirő
szépen rajzolja a heidelbergi káté lelki hasznát, „mely
könyv neki sok örömórát szerez, mikor annak magya-
rázatához készül s hite ilyenkor mindig új erőt nyer.
És ez a káté el van rejtve millió lelkek elől, annak ál-
dásával s élő ható erejével együtt. A régiek hitbuzgób-
bak, áldozatkészebbek azért voltak, mert abból táplál-
koztak stb. Az elemi, gimnáziumi iskolákban, de még a
theológián sem nyernek a tanulók még minimális ismeret-
et sem a heidelbergi kátéből, de a nép sem nyer
már csak kevés helyen. A konfirmációi oktatás közép-
pontja legyen a heidelbergi káté stb. Ez legyen az alap.“

Mind aranybeszédnek cikkirő szavai eleitől végig.
Igaz, hogy a heidelbergi káté magyarázata kezd elma-
radni az egyházakban, de ennek oka nem a lelkészek-
ben van, hanem azon rendeletben, hogy a lelkészek
nemcsak hétköznapiokon, hanem vasárnap délutánokon
is tartoznak bibliamagyarázatot tartani. Az ifjú lelkészek
legtöbbje aztán felváltva magyaráz bibliát és kátét.
Egyházmegyénkben az esperesi jelentés szerint 1915-ben
vasárnap délután 20 egyházban kátémagyarázat, 10-ben
bibliamagyarázat és 13 egyházban felváltva káté- és
bibliamagyarázat tartatott. 1917-ben az esperesi jelentés
szerint vasárnap délután 15 egyházban kátémagyarázat,
11-ben bibliamagyarázat, 5-ben imádság, 11-ben fel-
váltva káté- és bibliamagyarázat, vagy csak imádság,
4-ben prédikáció tartatott. Íme, csak egy év alatt is
milyen a változás. Ha így haladunk, a kátémagyarázat
egy évtized múlva csak néhány öreg pap által fog tar-
tatni. Ami a káténak iskolabani tanítását illeti, az még
a 60-as években sok helyt meg volt, de a már igen
sokféle vallástani kézikönyvek kiszorították; a káté csak
a templomokban magyaráztatik, az is itt-ott és arány-
lag csekély hallgatóság előtt. A konfirmándusok sem a
valódi kátét tanulják, pedig már régebbi idő óta van
egy némethől dr. Koblbrügge után Rácz Károly által
lefordított ily című kis könyv: „Kis káté, vagy rövid
vázlat a heidelbergi káté szerint“, mely kis alakú 28
lapon adja elő a káté kérdéseit és feleleteit. E kis káté
az iskolások és konfirmándusok részére van készítve.

* Az író köztiszteltetben álló neve mindenki előtt érthetővé
teszi, hogy változtatás és megjegyzés nélkül adjuk a cikket, mely-
nek egyes tételeivel ugyan nem értünk egyet, tulajdonképeni tár-
gyára vonatkozó fejtegetéseit azonban teljesen magunkévá tesszük.

Szerk.

Feltűnő előttem, hogy cikkíró szerint a kátét nem tanítják a gimnáziumokban sem; holott nemcsak ott, hanem a theológián is a dogmatikával összekapcsoltan kellene azt tanítani okvetlenül. Mi a kátét 50 évvel ezelőtt vagy az 5., vagy a 6. gimnáziumi osztályban tanultuk Kecskeméten.

Hitünk főtételeit nem elég csak az apostoli hitformából tudnunk, de alaposan kell megismerni a kátéból és jól megtanulni, jól értelmezni kell azt tudni. Ép azért helyeslem cikkíró azon intencióját, hogy mind az elemi, mind a gimnáziumi iskolákban, az előbbiben a 4. elemiben és a konfirmálandóknál, az utóbbiban a 6. gimnáziumi osztály tanulóinak taníttassék; hozzátevé azt, mit már említék, hogy a theologusoknál a dogmatika órával kapcsolatosan a káté bővebben magyaráztassék. Az elemi iskolások és a konfirmációra készülőök tanulhatnának Rácz Károly (jelenleg szapárfalvi lelkész által) említett kis kátéjából, a gimnáziumi tanulók és a theologusok az egész kátét tanulják és hallgatnák annak bővebb magyarázatát.

A református keresztyénség eme páratlan, remek vallási népkönyve dr. Erdős József korszerű és hű magyar fordításában s bibliai magyarázó helyekkel bőségesen ellátva, immár a harmadik kiadásban forog közkezen, mint a tiszántúli egyházkerület kiadványa. Mégis, mily kevesen ismerik és éppen azért nélkülözik annak pótolhatatlan tanításait és hitelesítő áldását.

A templomban vissza kellene állítani mindenütt a káté magyarázatot, nem a régi, nem is a mostani formájában, hanem akként: hogy délutánonként, csak minden második vasárnap lenne kátémagyarázat. Azonban délelőtt is minden 2. vasárnap lenne kátémagyarázat. Mikor nincs vasárnap délután kátémagyarázat, helyette bibliamagyarázat tartassék. Ezt a módot azért ajánlom, mert délelőtt többen járnak templomba, mint délután. Sőt ünnepnapok másodnapján délután is alkalmi kátémagyarázatot tartanék, p. o. husvétkor a feltámadásról, karácsonykor Jézus születéséről stb.

A vallásosság azért hanyatlak némelyeknél, mert hitének főágazatait nem tudja, nem ismeri, nem érti jól. Azért kell a kátét jól megtanultatni az elemi, a gimnáziumi iskolákban, sőt a theológián is. Így reményelhetjük és várhatjuk, hogy hűveink vallásosabbak lesznek, lelkészeink is hűveiknek alaposabb lelkesültséggel magyarázzák hitünk főbb tételeit.

Etédi.

Halottaink.

Tüdös Ilonka, Dr. Tüdös István tiszánineni püspök viruló szépségű, tehetséges, fenkölt lelkű és nemes jó szívé, 19 éves leánya Budapesten, folyó hó 3-án elhunyt. A boldogult szép lélek a budapesti Erzsébet nőiskolának volt növendéke, néhány napja spanyol betegséget kapott s rövid idő alatt jobb hazába költözött. A zsinat tagjai mély részvétöket fejezték ki a gyászba

borult ároni család fájdalmas vesztesége alkalmából. Tüdös Ilonka a tanítóképzőintézet két felső osztályát Debreczenben végezte s ez idő alatt kellemes modorával, finom lelkével sok őszinte ismerőst szerzett, akik most kesergő szívvvel gyászolják korai elhunytát. Áldott legyen emlékezete.

Siető Pál kidei lelkipásztortársunk 9 hónapos kis fiaeskája *Pali-Lacika* szeptember hó 22-én, rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Az Úr legyen vigasztalója a fájdalmas szívé szülőöknek és rokonoknak!

Különfélék.

Válasz egy levélre.

Aldjon meg az Isten, édes jó barátom!
Te nem feledtél el, leveledből látom.
Mert úgy van, hogy attól, ki kidül a sorból:
Minden jámbor lélek lassacsán elfordul;
A jó barátok elmaradoznak tőle,
Nem kívánnak hirt se hallani felőle.
Kérded: mit csinállok? . . . Álmodom s szenvedek.
Még a lelkem ép, de a testem nagy beteg;
Bár az is vergődik búsan, szárnytörötten,
Kinok tengerárja hogy csapkod fölöttem.
Áhítom a munkát s meg vagyok kötözve,
Erőm napról-napra töredezik össze;
Elhagy, mint faágot a lehulló levél,
Mit magával sodor hervasztó őszi szél.

Jó, hogy visz a lelkem, mert mégis nem vagyok
— Múltba nézve vissza — egészen elhagyott.
Elfelejtve a mát, szemem hátratekint;
Hol küzdöttem, éltem: ottan járok megint
És visszaálmodom a régi világot,
Küzdelmes férfikort, eltűnt ifjúságot.
Járom képzeletben a drága vidéket,
Ahol lelkem tüze, szent lángja elégett.
Hallom, mint hívogat templomba harangszó,
A csöndes faluból messzire elhangzó.
A gyülekezetben imádkozva ajkam:
Áhítatos szívek szeme nyugszik rajtam.
Míg a zsoldárt velök buzgón énekelem,
Érzem, hogy az Isten lelke vagyok velem
S boldog vagyok, mert a múltban újra élek;
Ismét hinni tudok és ismét remélek.

Soknak kevés volna, de látod testvérem!
Ezzel a kevéssel én mégis megérem.
Tűrök, nem mondom, hogy zúgolódás nélkül,
Hisz' ember az ember, de aztán megbékül.
Kit megpróbál a sors, de hite megmarad:
A szenvedésen is győzedelmet arat.
Ő rá nézek hittél, kit a bűn elvesztett
És hordozom türön én is a keresztet;
Benne bízva kérem: Uram! hozzám jöjj el,
Csüggedező lelkem gyámolítsd erőddel.
És el is jön hozzám, eljön az az áldott,
Ki bűneiből egy világot megváltott.
Nem vagyok magamban, Ő a társam nékem,
Elfordulván tőlem az emberek régen.
Kezembe fegyvert is ad Istennek Fia,
Egész világ ellen véd a Szent Biblia.

A lombok. levelek hullása idején
Küldöm híradásom, levelem néked én.
Máskor is gondolj rám, miat én gondolok rád.
Az Isten megáldjon kedves, hű, jó barát!

Erdélyi Imre.

A debreczeni összes középiskolákat és elemi iskolákat október 17-ig a spanyol járvány miatt bezárták.

Pápán a főiskolai igazgató tanács a hittanhallgatók segélyét 100%-al fölemelte abban a reményben, hogy így többen mennek a lelkészi pályára. Nálunk, Debreczenben — a viszonyokhoz képest nem volna túl kevés a theológusok száma, tekintettel azonban szegénységükre, itt is felférne a segélyeknek legalább 50%-os emelése. — D. Thury Etele tanszékét a folyó iskolai évre nem töltötték be. — A köztartási díjat a kollégiumban 1400 K-ban állapították meg. — 21-én, délután dr. Vass Vince theol. akad. tanár „A keresztyén világnézetéről”, dr. Trocsányi Dezső főgimn. tanár „Tompá M. világszemléletéről”, Szücs Dezső főgimn. tanár „A Carolina resolutio és következményeiről” tartotta székfoglaló értekezését. — 25-én két jelölt tett lelkészkepesítő, egy pedig különbözeti vizsgálatot.

Az ígéhirdető októberi füzetében nyolc aktuális beszéd olvasható, melyeknek szerzői: Szücs József, Erdélyi Imre, Révész János, dr. Tóth Lajos, Bucsai László, Duszik Lajos, Vincze Elek és Sebestyén Endre ismert nevű egyházi írók. A tartalmas folyóirat Nagybányán jelenik meg; előfizetési ára egész évre 24 K.

Általános szesztilalom. A „Virradat” értesítése szerint az amerikai szenátus törvényt hozott, mely szerint a bor, sör és pálinka árusítása a háború befejezéséig tilos. Ugyanezeknek a szesz italoknak a gyártását az elnök kellő időben ismét meg fogja engedni.

Ismételten felhívjuk a nt. Lelkész urak figyelmét, hogy az Ottó Hadiárвахáz javára küldendő összegeket ne a püspöki hivatal, hanem *az egyházkerületi pénztári hivatal címén méltóztassanak küldeni.*

Az Evangéliomi Nőegyletek Nemzeti Szövetsége e hó 6—9 napjain Budapesten (Rádai-u. 28.) közgyűlést és tartalmas konferenciát tart.

A felsőborsodi egyházmege szeptember 5-én tartott ülésén ünnepelte Vadászy Pál esperesnek 25 éves esperesi jubileumát. Ad multos annos.

Szép alapítvány. Gortvay Aladár alsözempléni világi tanácsbíró ezelőtt 5 évvel 1000 K-s alapítványt tett az egyházmegei lelkészek és tanítók tanuló gyermekei segélyezésére úgy, hogy az összeget évenként 200 K-val befizeti. Most a már befizetett 1000 K-t egy év alatt megkészszerelte s ezt az összeget a jövőben még növelni kívánja. Ilyen áldozatokban gyönyörködik az Úr!

Tanítói jubileumok. Katona Károly zádorházi tanító 50, Becske Bálint jánosii tanító 41, Csizy Béla pelsőczi tanító és Gagy Károly olaszliszka tanító 40—

40 éves tanítói működését jubilálta a gömőri, illetőleg felsőborsodi egyházmege. Vivant.

Az elhunyt lelkészek nevének megörökítése végett az alsőborsodi egyházmegei lelkészi értekezlet kimondotta, hogy a kebelbeli egyházakban a lelképásztor elhunytja esetén az egyházmegebéli lelkészek adakozásából az illető egyháznál az elköltözött kartárs nevére alapítványt tesznek, úgy, hogy minden egyes lelképásztor tehetsége szerint, de legalább 5 koronával köteles az összeghez hozzájárulni.

Lelkészválasztás más egyházkerületben. A tolnaváraljai gyülekezet János György tábori lelkészt választotta meg lelképásztorául.

Új theol. magántanár. Dr. Patay István budapesti vallástanárá a „Protestáns unio” c., nyomtatásban is megjelent írásbeli dolgozata alapján, szeptember hó 24-én Budapesten kiváló eredménnyel theol. magántanári vizsgát tett az egyháztörténeti tudományok szakcsoportjából. Legyen tudományos munkássága anyaszentegyházunk javára és Isten dicsőségére.

Jubiláló kántor. Szabó Albert péceli kántortanító a napokban töltötte be hűséges és eredményes szolgálatának 40. évét. Ez alkalomból tanítványai és tisztelői ünnepélyt rendeztek, amelyen 1450 koronás alapítványt tettek a jubiláns nevére.

Az „Egyházi Értesítő” c. budapesti egyházközségi közlöny szerkesztésétől Dr. Sebestyén Jenő theol. tanár megvált, úgyhogy a szeptemberi szám Takaró Géza szerkesztésében jelent meg. Ebből a lapszámból olvassuk a következő hirt: „Érdekes adományt juttatott a Bethánia-egyesületnek egy magát megnevezni nem akaró úrnő. Mikor ugyanis értesült arról, hogy az egyesület még egy titkárt akar alkalmazni, még pedig a vidéki munkák végzésére utazótitkárt, ennek a részére felajánlotta évről-évre a következőket: 2 szobás lakást konyhával, kerttel, gazdasági épületekkel; a háztartáshoz szükséges búzamennyiséget; továbbá egy malacot, egy hízót; egy tehenet tejhasználatra és ennek borját; 10 tyúkot és egy kakast; végül pedig fűtőanyagot. Tessék kiszámítani, hogy ez ma mit ér! Adjon Isten egyházunknak és egyesületeinknek minél több ilyen igazi magyar asszonyt!”

A „Magyarság” c. társadalmi, irodalmi és művészeti hetilapunk legújabb számához felhívást csatol, amelyben közli, hogy a „Magyarság fentartó testülete” címen önkéntes adakozókból olyan tömörülést akar létrehozni, amelynek tagjai a Magyarságot anyagilag és erkölcsileg támogatnak s idővel részvényesek lennének egy megalakulandó társaságban. A fentartó testületbe 50 K a legkisebb belépési összeg. Tekintettel arra, hogy ez a jól szerkesztett s egyetlen református szellemű szépirodalmi lapunk mindenféle támogatást megérdemel, kérjük olvasóinkat, hogy minél többen csatlakozzanak a „Magyarság fentartó testületé”-hez. — A jelentkezések Megyeresy Béla szerkesztő címére (Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28) küldendők.

Szerkesztői üzenetek.

Az egyházmegyei gyűlésekről lehetőleg rövid terjedelmű tudósításokat kérünk. Kívánatos, hogy mindegyik egyházmegyéről referátát hozzunk a kerületi közgyűlésig.

Egy theologus. Csakis olyan cikket közlünk, amelyeknek szerzője nevét tudjuk.

V. A., B. I. és Sz. K. Köszönjük, sort kerítünk rájuk.

Pályázat.

A püspökladányi református egyház pályázatot hirdet egy, lemondás folytán megüresedett férfitanítói állásra.

Javadalom: 138 K az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve. Fizetéskiegészítés az állampénztárból az 1913. évi XVI. t.-c. szerint. Lakpénz: 240 K, illetve amennyiben a megválasztandó tanító szolgálati évei lehetővé teszik, 300 K. Kertvátság 20 K. A megválasztott tanító helyben eltöltött szolgálati évei alapján természetbeni lakást és föld javadalommal egybekötött javadalmat nyerhet.

Kötelesség: 1. Az egyháztanács által kimutatott osztály, vagy osztályok tanterv szerinti vezetése. 2. Felhívás esetén lelkész- és énekvezér helyettesítése.

Csak férfi tanítók pályázhatnak. Pályázati kérvények oklevéllel, működési bizonyítvánnyal és a katonai szolgálati viszonyt feltüntető okmánnyal felszerelve október 16-ig küldendők a református lelkészi hivatal címére. Állás, a választás után azonnal elfoglalandó.

Püspökladány, 1918 október 2.

1—2

Presbitérium.

Hirdetés.

A körösladányi református egyház *helyettes kántortanítót* keres.

Fizetés: megállapodás szerinti készpénz, lakás és stóla.

Kötelesség: IV. vegyes osztály tanítása, temetési funkciók végzése. (Templomi kántori funkciókat más végzi.)

Állás azonnal elfoglalandó.

Pályázhatnak okleveles tanítók, esetleg még szolgálatképes nyugdíjasok, rokkantak és tanítóképezdészek.

Személyes jelentkezés ajánlatos.

Körösladány, 1918 szeptember 30.

Tóth József,

református iskolaszéki elnök.

Megjelentek !!

WOLHYNIÁBAN.

Irta **Göde Lajos**, szekszárdi ref. lelkész.
Ára 6 korona 50 fillér.

Papi dolgozatok X. kötet.

Alkalmi egyházi beszédek. Irta Jánosi Zoltán.
Ára kötve 10 korona.

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre.

Irta: **F. Varga Lajos.**

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona
II-ik kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona
Portóra egy-egy könyvre 50 fillér küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összforgalma 80.000.000 korona volt. ↔

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági berendezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbb tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.